

Pers en Voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie
PERSCOMMUNIQUÉ nr. 208/21
Luxemburg, 23 november 2021

Arrest in zaak C-833/19 P
Raad / Hamas

Het Hof bevestigt de handelingen van de Raad waarbij Hamas is gehandhaafd op de Europese lijst van terroristische organisaties

Het Gerecht had de handhaving van Hamas op deze lijst niet nietig mogen verklaren op grond van de overweging dat de Raad de individuele motiveringen van deze handelingen niet met een handtekening had geauthenticeerd

Bij arrest van 4 september 2019, Hamas/Raad¹, heeft het Gerecht in het kader van een beroep tot nietigverklaring op grond van artikel 263 VWEU vier handelingen van de Raad van de Europese Unie uit 2018² waarbij Hamas was gehandhaafd op de lijst in de bijlage bij gemeenschappelijk standpunt 2001/931/GBVB, nietig verklaard. Hamas was op deze lijst geplaatst als organisatie die bij terroristische daden betrokken is, en op grond daarvan waren tegen haar maatregelen tot bevrozing van tegoeden en economische middelen van kracht. Het Gerecht had zeven van de acht door Hamas aangevoerde middelen ter betwisting van haar plaatsing op de lijst afgewezen, maar had de bestreden handelingen nietig verklaard voor zover zij betrekking hadden op deze organisatie, omdat de Raad de motiveringen van deze handelingen, die in afzonderlijke documenten waren opgenomen, niet door middel van een handtekening had geauthenticeerd. Het Gerecht verwees in dit verband naar het in artikel 297, lid 2, eerste alinea, VWEU en artikel 15 van het reglement van orde van de Raad³ gestelde vereiste van ondertekening.

De Grote kamer van het Hof vernietigt het arrest van het Gerecht van 4 september 2019. Het Hof stelt vast dat het Gerecht blijk heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door te oordelen dat de motivering van de besluiten om Hamas op de lijsten in de bijlage bij de bestreden handelingen te handhaven, net als deze handelingen zelf, die een algemene motivering bevatten, door de voorzitter en de secretaris-generaal van de Raad had moeten worden ondertekend. Voorts is het van oordeel dat de Raad deze motivering op hetzelfde tijdstip heeft vastgesteld als die handelingen, waaraan zij onlosmakelijk was vastgehecht, en was de authenticiteit ervan niet op goede gronden ter discussie gesteld.

¹ Arrest van 4 september 2019, Hamas/Raad, [T-308/18](#).

² Besluit (GBVB) 2018/475 van de Raad van 21 maart 2018 inzake de actualisering van de lijst van personen, groepen en entiteiten bedoeld in de artikelen 2, 3 en 4 van gemeenschappelijk standpunt 2001/931/GBVB betreffende de toepassing van specifieke maatregelen ter bestrijding van het terrorisme en tot intrekking van besluit (GBVB) 2017/1426 (PB 2018, L 79, blz. 26); uitvoeringsverordening (EU) 2018/468 van de Raad van 21 maart 2018 tot uitvoering van artikel 2, lid 3, van verordening (EG) nr. 2580/2001 inzake specifieke beperkende maatregelen tegen bepaalde personen en entiteiten met het oog op de strijd tegen het terrorisme, en tot intrekking van uitvoeringsverordening (EU) 2017/1420 (PB 2018, L 79, blz. 7); besluit (GBVB) 2018/1084 van de Raad van 30 juli 2018 inzake de actualisering van de lijst van personen, groepen en entiteiten bedoeld in de artikelen 2, 3 en 4 van gemeenschappelijk standpunt 2001/931/GBVB betreffende de toepassing van specifieke maatregelen ter bestrijding van het terrorisme, en tot intrekking van besluit (GBVB) 2018/475 (PB 2018, L 194, blz. 144), en uitvoeringsverordening (EU) 2018/1071 van de Raad van 30 juli 2018 tot uitvoering van artikel 2, lid 3, van verordening (EG) nr. 2580/2001 inzake specifieke beperkende maatregelen tegen bepaalde personen en entiteiten met het oog op de strijd tegen het terrorisme, en tot intrekking van uitvoeringsverordening (EU) 2018/468 (PB 2018, L 194, blz. 23).

³ Artikel 15 van het reglement van orde van de Raad, met als opschrift „Ondertekening van de handelingen”, luidt als volgt: „De tekst van de door het Europees Parlement en de Raad overeenkomstig de gewone wetgevingsprocedure aangenomen handelingen, alsmede van de door de Raad aangenomen handelingen, wordt voorzien van de handtekening van de voorzitter die op het ogenblik van de aanneming ervan in functie is, en van die van de secretaris-generaal. De secretaris-generaal kan zijn tekenbevoegdheid delegeren aan directeurs-generaal van het secretariaat-generaal.” [Besluit 2009/937/EU van de Raad van 1 december 2009 houdende vaststelling van zijn reglement van orde (PB 2009, L 325, blz. 35)].

Beoordeling van het Hof

Het Hof brengt in de eerste plaats in herinnering dat uit het arrest Commissie/BASF⁴, waarop het Gerecht zich heeft gebaseerd in het arrest waartegen de hogere voorziening is gericht, blijkt dat de handgeschreven ondertekening van een handeling, met name door de voorzitter van de instelling waardoor zij is vastgesteld, een middel is om die handeling te authenticeren, met als doel de rechtszekerheid te waarborgen door de door deze instelling vastgestelde tekst vast te leggen in de talen waarin deze authentiek is. Dankzij die authenticatie kan in geval van betwisting worden nagegaan of de ter kennis gebrachte of bekendgemaakte teksten exact overeenstemmen met de teksten zoals die zijn vastgesteld, en dus weergeven wat hun auteur heeft gewild. Het Hof heeft in dat arrest weliswaar ook erop gewezen dat het dispositief en de motivering van een besluit een ondeelbaar geheel vormen, maar stelt in deze zaak vast dat de betwiste handelingen, anders dan het besluit dat in voornoemd arrest aan de orde was, zijn voorzien van de handtekening van de voorzitter van de instelling waardoor ze zijn vastgesteld, te weten de Raad, en de secretaris-generaal van die instelling. Bovendien bevatten deze handelingen, zoals zij zijn bekendgemaakt, een algemene motivering. Het Hof merkt tevens op dat in het arrest Commissie/BASF niet de vraag aan de orde was of de volledige motivering van een handeling moet worden geauthenticeerd door middel van een handgeschreven handtekening wanneer een deel van deze motivering is opgenomen in een afzonderlijk document, maar wel met name het gebrek aan overeenstemming tussen de tekst van een besluit zoals dat door de auteur ervan was vastgesteld en de tekst van hetzelfde besluit zoals dat was bekendgemaakt en ter kennis was gebracht. Gelet op deze verschillen komt het Hof tot de slotsom dat zijn overwegingen in het arrest Commissie/BASF niet kunnen gelden in de onderhavige zaak.

Het Hof brengt in de tweede plaats zijn rechtspraak in herinnering volgens welke handelingen die voorzien in beperkende maatregelen, zoals de betwiste handelingen, een bijzonder karakter hebben in die zin dat zij zowel verwantschap vertonen met handelingen van algemene strekking, aangezien zij gericht zijn tot een categorie van adressaten die op algemene en abstracte wijze zijn bepaald, als met een bundel van individuele besluiten ten aanzien van personen en entiteiten waarvan de namen op de in de bijlagen daarbij opgenomen lijsten staan. Uit de in artikel 297, lid 2, eerste alinea, VWEU geformuleerde regel volgt dat de betwiste handelingen, die niet-wetgevende handelingen zijn die zijn vastgesteld in de vorm van verordeningen of besluiten die geen adreessaat vermelden, moeten worden ondertekend door de voorzitter van de Raad voor zover zij gelijk te stellen zijn met handelingen van algemene strekking in de zin van deze rechtspraak. Daarentegen geldt er niet een dergelijke verplichting tot ondertekening voor zover de betwiste handelingen gelijk te stellen zijn met een bundel van individuele besluiten. In dat geval geldt enkel de in artikel 297, lid 2, derde alinea, vastgestelde kennisgevingsplicht. Dat is het geval voor de aan Hamas ter kennis gebrachte motiveringen die bij de betwiste handelingen zijn gevoegd. Deze motiveringen delen niet de algemene aard van deze handelingen, maar het aspect daarvan waardoor zij verwantschap vertonen met een bundel van individuele beslissingen. De voorzitter van de Raad is derhalve niet verplicht om naast de handeling die een algemene motivering van de beperkende maatregelen bevat, ook de individuele motivering van deze handeling te ondertekenen. Het volstaat dat deze motivering met andere middelen naar behoren wordt geauthenticeerd.

Volgens het Hof leidt de uitlegging van artikel 15 van het reglement van orde van de Raad tot dezelfde oplossing. Aangezien dit artikel moet worden gelezen in het licht van de relevante Verdragsbepalingen, kan het niet aldus worden uitgelegd dat het de voorzitter en de secretaris-generaal van deze instelling een strengere ondertekeningsplicht dan die van artikel 297, lid 2, eerste alinea, VWEU oplegt. Het Hof benadrukt dat een dergelijke formele verplichting tot ondertekening van de individuele motivering ook niet kan worden afgeleid uit de motiveringsplicht van artikel 296 VWEU. De uit deze plicht voortvloeiende vereisten mogen namelijk niet worden verward met die betreffende de authenticatie van een Uniehandeling, aangezien het toezicht op de inachtneming van dit laatste vereiste dient vooraf te gaan aan elke andere toetsing van deze handeling. Het Hof acht het eerste middel in hogere voorziening dan ook gegrond en vernietigt het arrest van het Gerecht.

⁴ Arrest van 15 juni 1994, Commissie/BASF e.a., [C-137/92 P](#).

Aangezien de zaak overeenkomstig artikel 61, eerste alinea, van het Statuut van het Hof in staat van wijzen is, stelt het Hof in de derde plaats vast dat de Raad documenten heeft overgelegd waaruit blijkt dat de motiveringen op hetzelfde tijdstip waren vastgesteld als de door de voorzitter en de secretaris-generaal van de Raad ondertekende betwiste handelingen, waaraan zij onlosmakelijk waren vastgehecht, en dat Hamas niets heeft aangevoerd op grond waarvan kan worden betwijfeld dat de tekst van de haar ter kennis gebrachte motiveringen en de door de Raad aangenomen tekst exact overeenstemmen. Aangezien Hamas de authenticiteit van deze motiveringen niet op goede gronden ter discussie heeft gesteld, verwerpt het Hof het door Hamas ingestelde beroep in zijn geheel.

NOTA BENE: Bij het Hof van Justitie kan een tot rechtsvragen beperkte hogere voorziening worden ingesteld tegen een arrest of een beschikking van het Gerecht. In beginsel heeft de hogere voorziening geen opschortende werking. Indien de hogere voorziening ontvankelijk en gegrond is, vernietigt het Hof de beslissing van het Gerecht. Ingeval de zaak in staat van wijzen is, kan het Hof de zaak zelf afdoen. In het omgekeerde geval verwijst het de zaak naar het Gerecht, dat aan de door het Hof in het kader van de hogere voorziening gegeven beslissing is gebonden.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170